Tuomas Ojanen

5.6.2020

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Arvioinnin lähtökohtia ja rajauksia

1. Kuulemista varten toimitettu asiakirjapaketti koostuu neljästätoista (14) asetusehdotuksesta, joista neljä on ehdotuksia uusiksi asetuksiksi (asetusehdotus elpymisinstrumentiksi, COM(2020) 441 final; asetusehdotus ”EU4 health” COM(2020) 405 final; asetusehdotus elpymis- ja palautumistukivälineeksi, COM(2020) 408 final; asetusehdotus teknisen tuen instrumentiksi, COM(2020) 409 final). Muut säädösehdotukset ovat voimassaolevien asetusten muutosehdotuksia. Säädöspaketissa on edelleen parlamentin, neuvoston ja komission välisen sopimuksen muutosehdotus (COM(2020) 444 final); ja neuvoston omia varoja koskevan päätöksen muutosehdotus (COM(2020) 445 final). Lisäksi kuulemista varten on toimitettu kaksi komission tiedonantoa ja kaksi työasiakirjaa käsillä olevista säädöspaketeista ja yleisemmin unionin toimista ja suunnitelmista pandemian puhkeamisen jälkeen.
2. Kuulemiseen valmistautumiseen varattu huomattavan lyhyt aika ja käsillä olevan asiakokonaisuuden moninaisuus ja laajuus huomioiden keskityn seuraavassa lähinnä komission asetusehdotukseen elpymisinstrumentiksi. Lisäksi esitän joitain näkökohtia asetusehdotuksesta elpymis- ja palautumistukivälineeksi, joka on nähdäkseni elpymisinstrumentin ohella oikeudellisesti merkittävin yksittäinen asetusehdotus käsillä olevassa muutospaketissa.
3. Asetusehdotus elpymisinstrumentiksi, samoin kuin asetusehdotus elpymis- ja palautumistukivälineeksi ja ylipäätään koko säädöspaketti, tuovat esiin yhtäältä EU-oikeudellisia ja toisaalta valtiosääntöoikeudellisia kysymyksiä, jotka on syytä pitää lähtökohtaisesti toisistaan erillään siitäkin huolimatta, että esimerkiksi säädösehdotusten oikeusperustaa koskevilla kysymyksillä on osaltaan merkitystä myös niiden valtiosääntöoikeudellisen arvioinnin kannalta (ks. esim. PeVL 36-37/2018 vp ja PeVL 12/2018 vp). Jäljempänä oleva arvio on etupäässä *valtiosääntöoikeudellinen*, mutta esitän kohdittain arvioinnin kohteena olevista asetusehdotuksista myös EU-oikeudellisia huomioita varsinkin oikeusperustakysymyksen osalta.
4. On selvää, että oikeudellisten kysymysten ohella käsillä oleva säädöspaketti tuovat esiin huomattavan merkittäviä poliittisia ja taloudellisia kysymyksiä, jotka viime kädessä liittyvät Euroopan unionin kehittämiseen ja yleensä integraation tulevaisuuteen. Vaikka nämä kysymykset ovat huomattavan mielenkiintoisia ja tärkeitä, ne tulee kuitenkin pitää poissa käsillä olevien asetusehdotusten oikeudellisesta arviosta, olipa tuo arvio sitten EU-oikeuden tai perustuslain kannalta. Kun perustuslain 74 §:n mukaan perustuslakivaliokunnan tehtävänä on antaa lausuntonsa sen käsittelyyn tulevien lakiehdotusten ja muiden asioiden

perustuslainmukaisuudesta sekä suhteesta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, tämä koskee myös käsillä olevan säädöspaketin arviointia perustuslakivaliokunnassa.

5. Tätä kirjoittaessa ennakkotietona on, että jonkinmoinen E-kirjelmä voisi olla tulossa myöhemmin tänään 4.6 iltapäivällä, mutten voi enempää sitä enää odotella. Jäljempänä esitettävä arvio on siis laadittu ilman valtioneuvoston U-tai E-kirjelmää, pelkästään toimitetun säädöspaketin varaisesti. Valtioneuvoston kantojen puuttuessa aineksia ei ole sellaisille perustuslain tulkintakannanotoille, jotka koskisivat valtioneuvoston kantoja asioissa. Ottaen huomioon myös käsillä olevan säädöspaketin monimuotoisuus ja -ulottuvuuden, käytettävissä oleva poikkeuksellinen vähäinen aika valmistautumiseen sekä sen, että asetusehdotukset on syytä ymmärtää nimenomaan ehdotuksina, jotka suurella todennäköisyydellä tulevat muuttumaan, seuraava arvio on luonteeltaan lähinnä alustava.
6. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä EMU:sta ja yleensä unionin taloudellisesta ja finanssipoliittisesta yhdentymisestä, ml. EVM, nyt 2010 -luvulla voidaan nähdäkseni pitää lähtökohtaisesti merkityksellisinä myös nyt arvioitavana olevien säädösehdotusten valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa. Näissä lausunnoissa keskeisinä valtiosääntöoikeudellisina kriteereinä tulevat esiin kansallinen suvereniteetti ja eduskunnan budjettivalta sekä Suomen valtion mahdollisuudet vastata sille perustuslain mukaan kuuluvista velvoitteista, samoin kuin vaatimukset EMU:n ja yleensä unionin kehittämisestä perussopimusten puitteissa (ks. esim. PeVL 12/2020 vp, PeVL 36-37/2018 vp, PeVL 12/2018 vp ja näissä lausunnoissa viitattu aiempi lausuntokäytäntö).
7. Nähdäkseni olisi kuitenkin perusteltua kriittisestiuudelleenarvioida sitä, missä määrin aiempi lausuntokäytäntö ainakaan täysin sellaisenaan soveltuu nyt käsillä olevan säädöspaketin arviointiin yksinkertaisesti sen takia, että käsillä olevaan pandemiaan ja sen vaikutuksiin unioniin ja sen jäsenvaltioihin liittyy koko lailla toisenlaisia ominaispiirteitä kuin Euroopan finanssi- ja talouskriisiin 2010-luvun taitteessa.

> Samoin käsillä oleva säädöspaketti tuo nähdäkseni esiin sellaisia EU-oikeuden tulkintaan liittyviä kysymyksiä, joista ei ole juurikaan aiempaan EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöä tai joita koskeva aiempi EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntö ei välttämättä ainakaan täysin sellaisenaan sovellu pandemian ominaispiirteiden takia, varsinkin kun EU-tuomioistuimen mukaan EU-oikeuden yksi keskeinen tulkintaperiaate on, että ”jokainen EU-oikeuden ”säännös tai määräys on sijoitettava asiayhteyteensä ja sitä on tulkittava siten, että huomioon otetaan yhteisön oikeus kokonaisuudessaan, sen tavoitteet sekä sen kehitysaste tulkittavana olevan säännöksen tai määräyksen soveltamisajankohtana.” (C-283/81 CILFIT, tuomio 6.12.1982, tuomion kohta 20).
>
> Käsillä oleva säädöspaketti tuo muun ohella esiin esimerkiksi sellaisia unionin varainhoitoa, omia varoja ja monivuotisia rahoituskehyksiä sekä vuotuista talousarviota koskevien perussopimuksen artiklojen (ks. erit. SEUT 310-314 artiklat) tulkintakysymyksiä, joista ei erityisemmin ole EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, osaksi jo siitäkin syystä, että unionin talousarvion kysymykset ovat pääosin poliittis-taloudellisen päätöksenteon ja siten edelleen parlamentin, neuvoston ja komission asia.
>
> Esimerkiksi SEUT 310 artiklan 1 kohdan mukaan kaikki unionin tulot ja menot on otettava talousarvioon, kun taas SEUT 311 artiklan mukaan unioni huolehtii siitä, että sillä on tavoitteidensa saavuttamiseksi ja politiikkansa toteuttamiseksi tarvittavat varat ja että

talousarvio rahoitetaan kokonaisuudessaan unionin omin varoin. Käsillä oleva säädöspaketti synnyttää nähdäkseni sinänsä EU-oikeudellisia tulkintakysymyksiä suhteessa molempiin määräyksiin. Se, että säädöspaketti synnyttää tulkintakysymyksiä, on kuitenkin eri asia kuin se, että säädöspaketti olisi vastoin perussopimuksia. Kuten yleensä unionin oikeuden tulkinta, myös perussopimusten artiklojen tulkinta on joka tapauksessa sellainen EU-oikeudellinen kysymys, jonka ratkaisu ei kuulu perustuslakivaliokunnan perustuslain 74 §:n mukaisiin tehtäviin. Viime kädessä perussopimusten tulkintakysymysten ratkaisu kuuluu EU-tuomioistuimelle.

Arvio

Oikeusperusta

8. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan talous- ja rahaliittoa tulee kehittää ensisijaisesti unionin perussopimusten puitteissa. EU-lainsäädäntöön ei tule valiokunnan mielestä sisällyttää jäsenvaltioille perussopimusten vastaisia tai perussopimuksissa määriteltyihin velvoitteisiin nähden merkittäviä uusia menettelyjä tai muitakaan sellaisia elementtejä, joita ei olisi jo hyväksytty perussopimusten voimaansaattamisen yhteydessä. Sekundäärilainsäädännöllä tai hallitustenvälisillä sopimuksilla ei tule välillisestikään horjuttaa perussopimuksissa määriteltyä EU:n toimielinten välistä institutionaalista tasapainoa (ks. Esim. PeVL 10/2019 vp, PeVL 38/2018 vp, PeVL 28/2013 vp, PeVL 49/2010 vp, s. 4/II ja s. 5/I ja PeVL 46/1996 vp, s. 2/II).

9. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan oikeusperustan riittävyyden arvioiminen on merkityksellistä ehdotusten arvioimiselle perustuslain näkökulmasta. Jos lainsäädäntöehdotukselle on kuitenkin osoitettavissa selvä ja hyväksyttävä oikeusperusta perussopimuksista, kysymys ei ole toimivallan siirrosta vaan sellaisen toimivallan käytöstä, jonka Suomi on luovuttanut unionille liittymissopimuksen ja perussopimusten myöhemmät muutokset ratifioimalla. EU-säädösehdotukselle osoitetun oikeusperustan arvioinnissa toimivalta on viime kädessä EU-tuomioistuimella (ks. kootusti esim. PeVL 37/2018 vp ja siinä mainittu muu lausuntokäytäntö).

10. Asetusehdotus elpymisinstrumentiksi (COM(2020) 441 final) perustuisi SEUT-sopimuksen 122 artiklaan, joka kuuluu seuraavasti:

> ” 1. Neuvosto voi komission ehdotuksesta päättää jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun hengessä taloudellisen tilanteen kannalta aiheellisista toimenpiteistä erityisesti, jos ilmenee suuria vaikeuksia tiettyjen tuotteiden saatavuudessa, ennen kaikkea energia-alalla, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muiden perussopimuksissa määrättyjen menettelyjen soveltamista.
>
> 2. Jos luonnonkatastrofit tai poikkeukselliset tapahtumat, joihin jäsenvaltio ei voi vaikuttaa, ovat aiheuttaneet tuolle jäsenvaltiolle vaikeuksia tai vakavasti uhkaavat aiheuttaa sille suuria vaikeuksia, neuvosto voi komission ehdotuksesta tietyin edellytyksin myöntää kyseiselle jäsenvaltiolle unionin taloudellista apua. Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon tehdystä päätöksestä.”

Viittaan tarkemmin SEUT 122 artiklan tulkinnasta EU-tuomioistuimen tuomioon 27.11.2012 asiassa C-370/12 *Pringle*, erityisesti tuomion kohtiin 115-122.

11. SEUT 122 artiklaan perustuvan säädöksen on oltava tapauskohtainen ja tilapäinen sekä liityttävä Covid 19-epidemian aiheuttamaan poikkeukselliseen tilanteeseen. Nähdäkseni asetusehdotuksen nimike, sisältö ja tavoitteet huomioiden asetusehdotus voidaan perustaa SEUT 122 artiklaan. Asetusehdotuksen oikeusperusta on siis asianmukainen.
12. Elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetusehdotuksen (COM(2020) 408 final) oikeusperusta olisi puolestaan SEUT 175 artiklan 3 kohta, joka muodostaa oikeusperustan sellaisille rakennerahastojen ulkopuolisille erityistoimille, jotka osoittautuvat tarpeellisiksi unionin taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittamiseksi. Tässä määräyksessä ei ole täsmennetty aloja, joilla tällaisiin toimiin voidaan ryhtyä, eikä mahdollisia tukimuotoja.

SEUT 175 artiklan 3 kohta on osa laajempaa perussopimuksen normikokonaisuutta, jossa määrätään taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta koskevasta unionin politiikasta: taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus mainitaan nykyisin useissa eri yhteyksissä unionin perussopimuksissa. Sen lujittaminen kuuluu sekä unionin tavoitteisiin ja taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittaminen sisältyy unionin toimintaan. SEUT XVII osaston artikloissa 174-178 unionille toimivalta harjoittaa taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen pyrkivää unionin politiikkaa koko unionin sopusointuisen kehityksen edistämiseksi.

EU-tuomioistuimen ratkaisu asiassa *C-166/07 Parlamentti v neuvosto*, tuo esiin SEUT 175.3 artiklan sekä yleisemmin taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta koskevien perussopimuksen määräysten tulkintaa (tosin ratkaisu on aiempien EU- ja EY-sopimuksen ajalta, mistä syystä sen keskiössä on aiempi EY 159.3 artikla, nykyinen SEUT 175.3 artikla).

Ratkaisun perussanottavana on, että SEUT 174-178 artikla ovat osa SEUT XVII osaston järjestelmää, jossa annetaan unionille toimivalta harjoittaa taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen pyrkivää yhteisön politiikkaa koko yhteisön sopusointuisen kehityksen edistämiseksi. Edelleen ratkaisun mukaan SEUT 174 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla sekä jäsenvaltioiden että unionin on otettava huomioon SEUT 175 artiklassa täsmennetyt unionin politiikan tavoitteet unionin politiikkojen suunnittelussa ja täytäntöönpanossa. Unioni tukee myös näiden tavoitteiden toteuttamista erityisesti rakennerahastoista rahoitettavilla toimilla. Tässä asiayhteydessä unioni voi tietyin edellytyksin toteuttaa SEUT 175 artiklan kolmannen kohdan nojalla rahastojen ulkopuolisia erityistoimia, kunhan niiden sisältö ei ylitä taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen pyrkivän unionin politiikan soveltamisalaa. Artiklakohdassa ei määritellä kyseisten erityistoimien muotoa.

13. Edellä esitetyn valossa on tutkittava asetusehdotuksen tarkoitusta ja sisältöä sen selvittämiseksi, voidaanko oikeusperustana olla SEUT 175.3 artikla. - Asetusehdotuksen sisältö ja tavoitteet vastaavat nähdäkseni hyvin niitä tavoitteita, joita taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen pyrkivällä unionin politiikalla edistetään, mikä tulee esiin myös asetusehdotuksen johdanto-osasta artiklojen ohella.

14. Päädyn kantaan, jonka mukaan SEUT 175.3 artikla antaa unionille tarvittavan toimivallan edistää taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen pyrkivän unionin politiikan tavoitteita asetusehdotuksen mukaisesti ja että elpymis- ja

palautumistukivälinettä koskevalla asetusehdotuksella on asianmukainen oikeusperusta.

15. Yhteenvetona totean, että elpymisvälinettä ja elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevilla asetusehdotuksilla on nähdäkseni asianmukainen oikeusperusta SEUT 122 artiklassa ja SEUT 175.3 artiklasta. Koska asetusehdotuksille on osoitettavissa riittävän selvä ja hyväksyttävä oikeusperusta perussopimuksista, kysymys ei ole toimivallan siirrosta unionille, vaan sellaisen toimivallan käytöstä, jonka Suomi on luovuttanut unionille liittymissopimuksen ja perussopimusten myöhemmät muutokset ratifioimalla. Näin ollen asetusehdotusten oikeusperustaan ei liity ongelmia perustuslain kannalta.

16. Edellä mainituista asetusehdotuksista ja yleensä koko säädöspaketista on muutoinkin lähinnä hyvää sanottavana siltä kannalta, että - toisin kuin esimerkiksi aikoinaan ERVV ja EVM - käsillä oleva säädöspaketti on annettu unionin toimielin- ja päätöksentekojärjestelmän sekä unionin oikeusjärjestyksen puitteissa ja perussopimuksen mukaisissa menettelyissä. Vaikka säädöspaketti tuo esiin perussopimuksen artikloihin liittyviä tulkintakysymyksiä, joiden ratkaisu kuuluu viime kädessä EU-tuomioistuimelle, siihen ei kuitenkaan sillä tavoin sisälly jo lähtökohtaisesti sellaisia perussopimuksissa määritellyille menettelyille ja sisällöille vastaisia tai tuntemattomia elementtejä kuin Euroopan finanssi- ja talouskriisissä omaksuttuihin instrumentteihin (ERVV ja EVM) aikoinaan sisältyi (ks. esim. PeVL 1/2011 vp ja siinä mainitut muut lausunnot).

Budjettivalta ja suvereniteetti sekä Suomen valtion mahdollisuudet vastata sille perustuslain mukaan kuuluvista velvoitteista

17. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on 2010-luvulla korostettu, että kun eduskunnan budjettivallan rajoituksia selvitetään valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa, Euroopan rahoitusvakauden turvaamiseen liittyviä Suomen taloudellisia vastuita tulee tarkastella kokonaisuutena (PeVL 25/2011 vp ja PeVL 3/2012 vp). Vastuissa on otettava huomioon paitsi niiden kokonaismäärä myös niiden toteutumisen todennäköisyys (PeVL 3/2013 vp ja PeVP 52/2014 vp). Uusimmissa lausunnoissaan nyt Covid 19 -epidemian aikana perustuslakivaliokunta on linjannut, että ”käsiteltäessä tällaisia EU-jäsenyyteen liittyviä ehdotuksia valtioneuvoston selvityksissä arvioidaan taloudellisia vastuita ja riskejä kumulatiivisesti, huomioiden myös jo päätetyt ja lähiaikoina ennakoitavat, päätettäväksi tulevat asiat” (PeVL 11/2020 vp, ks. myös PeVL 12/2020 vp).

18. Säädöspaketin arvioimista edellä selostettujen linjausten perusteella vaikeuttaa nyt ratkaisevasti se, ettei käytettävissä ole sellaista valtioneuvoston selvitystä, joka antaisi edellytyksiä kokonaisarviolle kaikista koronakriisiin liittyvistä uusista ja ennakoitavista sekä kansallisista että EU-jäsenyyteen kytkeytyvistä taloudellisista vastuista.

19. Totean vain, että ymmärtääkseni elpymisvälinettä koskeva asetusehdotus tarkoittaisi noin 750 miljardin euron suuruista rahoitusinstrumenttia, josta yhtäältä voitaisiin myöntää avustuksia ja takauksia enintään 500 miljardia euroa ja toisaalta lainoina enintään 250 miljardia euroa. Avustusten muodossa maksettu 500 miljardin suuruinen tuki ei synnyttäisi tukea saavalle jäsenvaltiolle takaisinmaksuvelvoitetta. Sitä vastoin tämä osa katettaisiin jäsenvaltioiden jäsenmaksuilla unionin budjettiin vuosien 2028-2058 aikana. Julkisuudessa olleiden tietojen perusteella Suomen laskennallinen osuus tästä maksusta olisi 8,5 mrd. euroa (1,7 %:n osuus 500 mrd. eurosta), minkä lisäksi tulisivat korot ja kulut (HS ja YLE 27.5.2020).

20. Suomen maksuosuus olisi sinänsä huomattava, etenkin kun huomioidaan se, että kysymys olisi nyt maksuista eikä takauksista, ja että elpymisvälineen mukaisen maksuosuuden ohella valtiosääntöoikeudellisessa kokonaisarviossa tulee huomioida ”taloudellisia vastuita ja riskejä kumulatiivisesti, huomioiden myös jo päätetyt ja lähiaikoina ennakoitavat, päätettäväksi tulevat asiat”. Vastapainoksi on kuitenkin otettava huomioon se, että takaisinmaksu jaksottuisi vuosille 2028-2058.

21. 8,5 miljardin euron osuus vuosille 2028-2058 ei nähdäkseni *itsessään* voi vaarantaa eduskunnan budjettivaltaa eikä Suomen valtion mahdollisuuksia vastata sille perustuslain mukaan kuuluvista velvoitteista. Korostan kuitenkin, että lopullinen valtiosääntöoikeudellinen arvio edellyttäisi sellaista valtioneuvoston selvitystä, jossa kattavasti arvioidaan taloudellisia vastuita ja riskejä kumulatiivisesti, huomioiden myös jo päätetyt ja lähiaikoina ennakoitavat, päätettäväksi tulevat asiat.

****

Edellä olleen tultua jo kirjoitetuksi perustuslakivaliokunnalta tuli sähköpostitse 4.6.2020 klo 18.14 perustuslain 97 §:n mukainen E-kirjelmä EU:n elpymissuunnitelmasta. Kirjelmä sisältää valtioneuvoston kantoja elpymissuunnitelmaan, samoin kuin tarjoaa esimerkiksi jonkin verran lisätietoa Suomen vastuista elpymissuunnitelmakokonaisuuden valossa.

Kirjelmän käsittelyssä pyydetään perustuslain 50 §:n 3 momentin mukaista vaiteliaisuutta, jotta voidaan turvata Suomen neuvottelutavoitteet. Totean selvityksestä seuraavan:

- Selvitys ei anna aihetta tarkistaa edellä esittämääni.
- Selvityksessä tuodaan esiin esimerkiksi sellaisia elpymisvälineen ehdollisuuteen liittyviä näkökohtia, joihin voidaan nähdäkseni yhtyä sekä EU-oikeuden että perustuslain kannalta (s. 13).
- Selvityksessä s. 14 ja 15 esitetty tuo esiin tarkemmin elpymisvälineestä syntyviä uusia taloudellisia vastuita Suomelle valtion velkakestävyyden ja perustuslaillisista velvoitteista suoriutumisen kannalta. Selvityksen johtopäätöksen mukaan ”(s)uurella todennäköisyydellä elpymisvälineen perustaminen ei kuitenkaan johtaisi tällaiseen tilanteeseen ja alustavan arvion mukaan elpymisväline ei

vaarantaisi valtion kykyä selviytyä perustuslaillisista velvoitteistaan tulevaisuudessa.” (s. 15). Selvityksessä myös todetaan, että elpymisvälineen tarkempia kokonaissaantoja ja -vastuita Suomelle arvioidaan neuvotteluiden edetessä tarkemmin. – Vaikuttaisi siis siltä, että elpymisväline ei vaarantaisi valtion kykyä selviytyä perustuslaillisista velvoitteistaan tulevaisuudessa ja ettei elpymisvälineelle olisi perustuslaillista estettä eduskunnan budjettivallan ja Suomen valtion täysivaltaisuuden sekä valtion perustuslaillisista velvoitteista suoriutumisen kannalta. Lopullinen arvio elpymisvälineestä perustuslain kannalta on syytä kuitenkin jättää aikaan, jolloin neuvottelut säädöspaketista ovat edenneet ja on täsmällisempää ja varmempaa tietoa elpymisvälineen sisällöstä ja sen merkitsemistä vastuista Suomelle huomioiden tällöin myös jo päätetyt ja lähiaikoina ennakoitavat, päätettäväksi tulevat asiat.

- Selvityksen mukaan valtioneuvoston kantana muun muassa on, että ”Suomelle aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa tulee huomioida laajemmin kokonaistaloudelliset vaikutukset. Suomelle kohdistuvien vastuiden arvioinnissa on huomioitava Suomen hyödyt EU-jäsenyydestä. Mahdollisten elpymistoimien myönteiset vaikutukset EU:n taloudelle kohdistuisivat myös Suomeen erityisesti vahvistamalla Suomen vientiä ja työllisyyttä.” (s. 2) - Nähdäkseni EU-jäsenyyden hyötyjen huomioimista taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on syytä pitää perusteltuna myös perustuslain kannalta, etenkin kun huomioidaan perustuslain 1 §:n 3 momentti, jonka mukaan Suomi on Euroopan unionin jäsen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että käsiteltäessä tällaisia EU-jäsenyyteen liittyviä ehdotuksia valtioneuvoston selvityksissä tulisi jatkossa arvioida paitsi taloudellisia vastuita ja riskejä kumulatiivisesti, huomioiden myös jo päätetyt ja lähiaikoina ennakoitavat, päätettäväksi tulevat asiat, *myös ehdotusten taloudelliset hyödyt Suomelle*.
- Valtioneuvoston kirjelmästä s. 1-2 ilmeneviä Suomen kantoja voidaan pitää hyväksyttävinä perustuslain kannalta.
- En ala enemmälti arvioimaan näissä aikaraameissa kirjelmästä s. 2-6 ilmeneviä Suomen kantoja säädöspaketin yksittäisiin osiin perustuslain kannalta, mutta saatan jotain niistä suullisesti todeta 5.6 klo 9.15 alkavassa kuulemisessa.
- Valtioneuvostoa on syytä moittia selvityksen aivan liian myöhäisestä toimittamisesta. Moitittavuutta lisää asiakokonaisuuden huomattava poliittinen, taloudellinen ja oikeudellinen merkittävyys sekä se, että perustuslain 96 ja 96 §:n keskeisenä tarkoituksena on turvata eduskunnan mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa Suomen kantoihin suhteessa unionissa vireillä oleviin säädösehdotuksiin tai muihin asioihin. Lisäksi valtioneuvoston kirjelmässäkin korostetaan sinänsä aivan oikein s. 1, että ” asian valmistelun yhteydessä on syytä käydä riittävästi julkista keskustelua niin kotimassa, Euroopassa kuin eduskunnassa. Päätösten legitimiteetin kannalta laaja kansalaishyväksyntä on tarpeellista.”

Helsingissä 5. päivänä kesäkuuta 2020

Tuomas Ojanen

professori

Helsinki